

Občanská a politická socializace

Jan Šerek

2. 5. 2013

Psychologie adolescentů

Program

Vymezení

Občanská, nebo politická socializace?

Proč je důležité se tím zabývat?

Vývojové hledisko

Socializační činitelé

Současné trendy

Náš výzkum

Vymezení

Makro-rovina

studium toho, jak si sociální a politické systémy udržují svou stabilitu prostřednictvím vštěpování určitých hodnot, přesvědčení a norem chování svým občanům

Mikro-rovina

studium vzorců a procesů, kterými na individuální rovině probíhá politický/občanský vývoj, učení a utváření vlastního specifického vztahu k politickému/občanskému prostředí, ve kterém člověk žije

(Sapiro, 2004)

Vymezení

mikrosystém

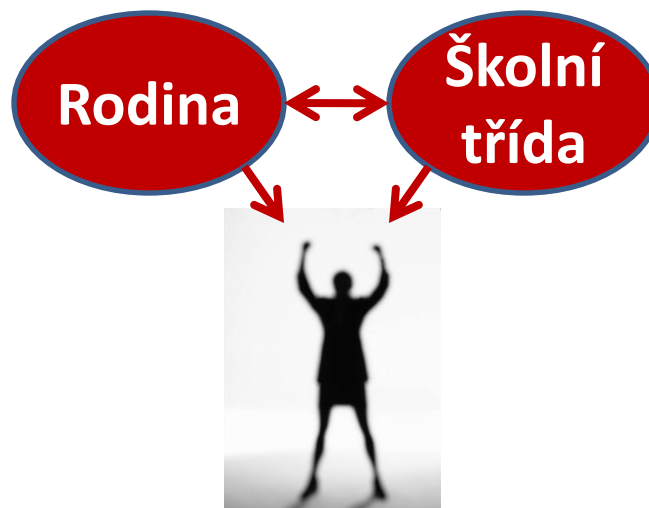

Bronfenbrenner, 1979
Wilkenfeld et al., 2010

Vymezení

mezosystém

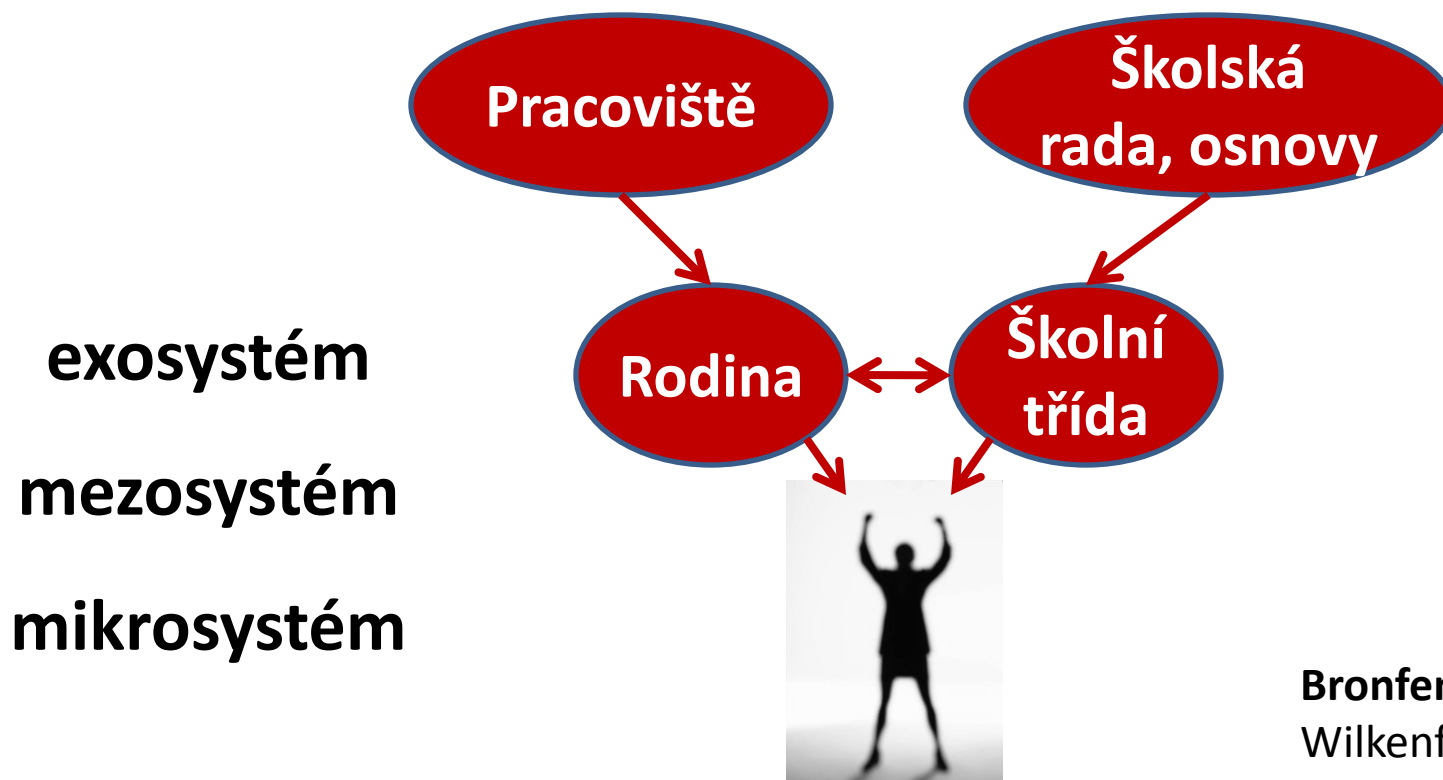
mikrosystém

Bronfenbrenner, 1979

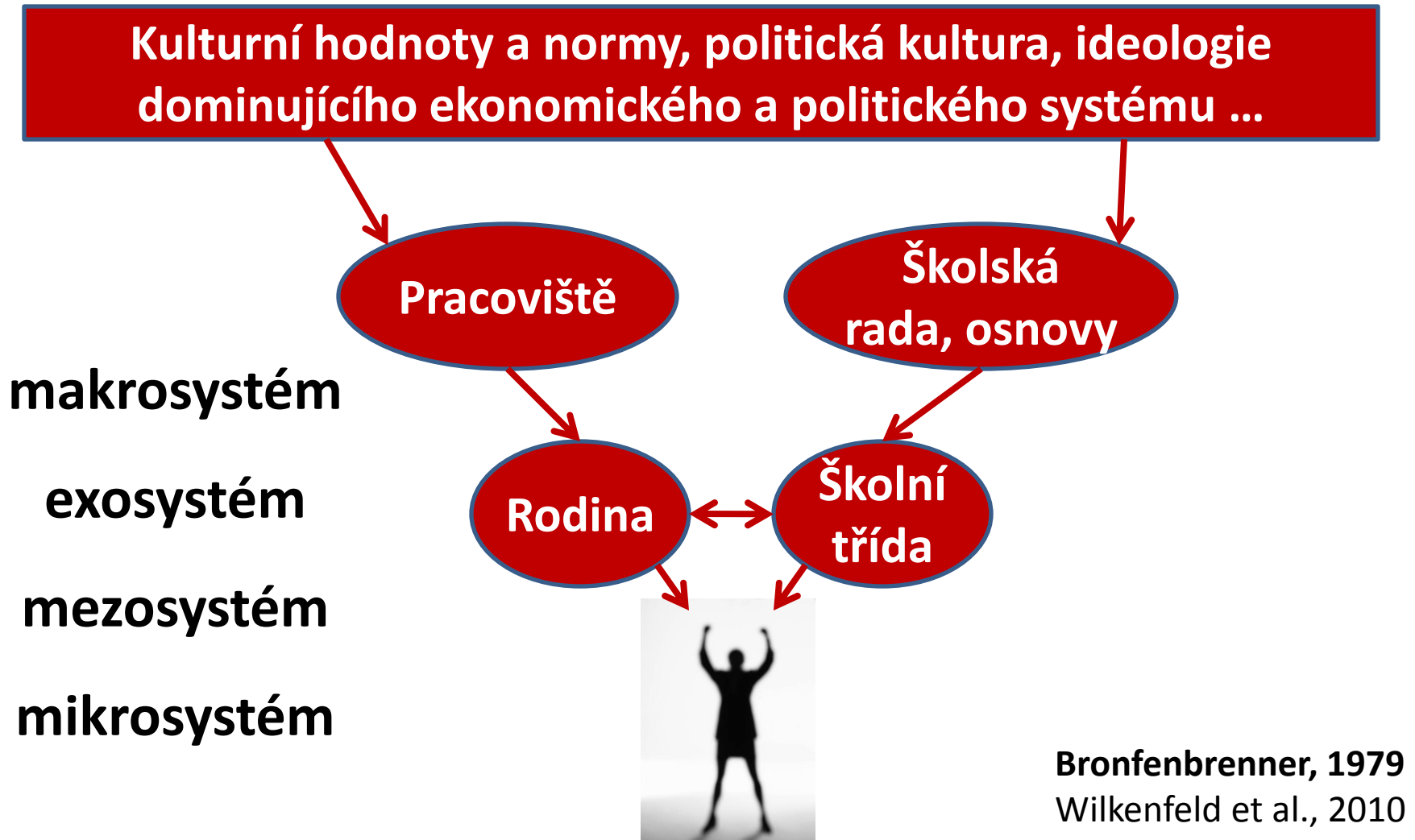
Wilkenfeld et al., 2010

Vymezení

Bronfenbrenner, 1979
Wilkenfeld et al., 2010

Vymezení

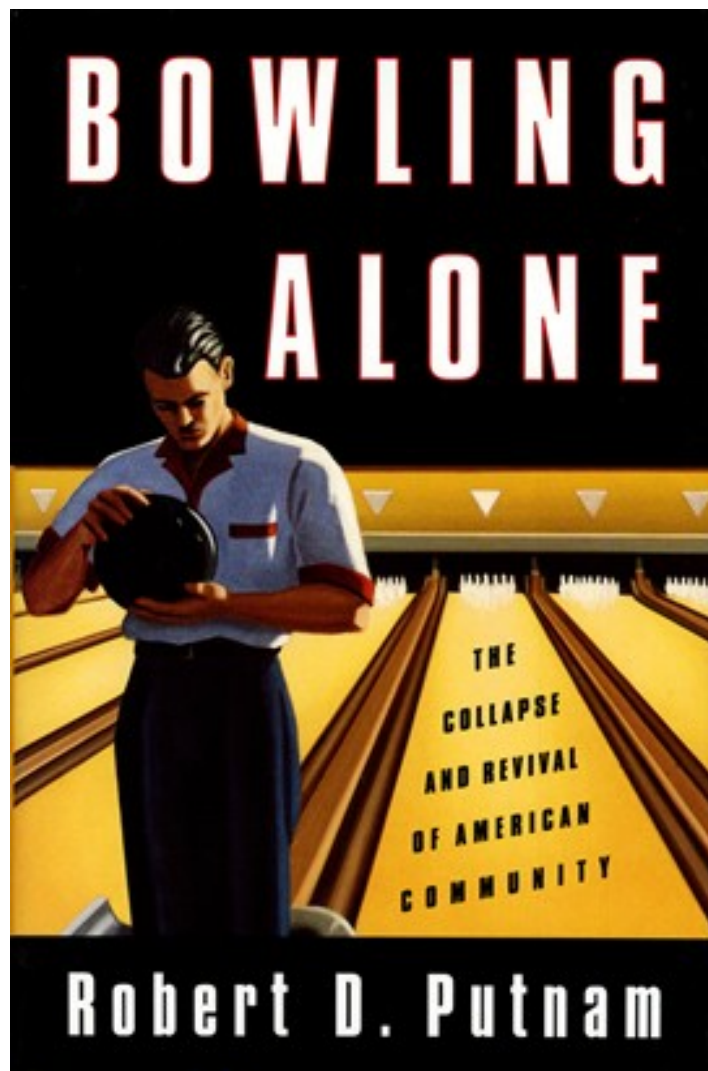
Občanská, nebo politická socializace?

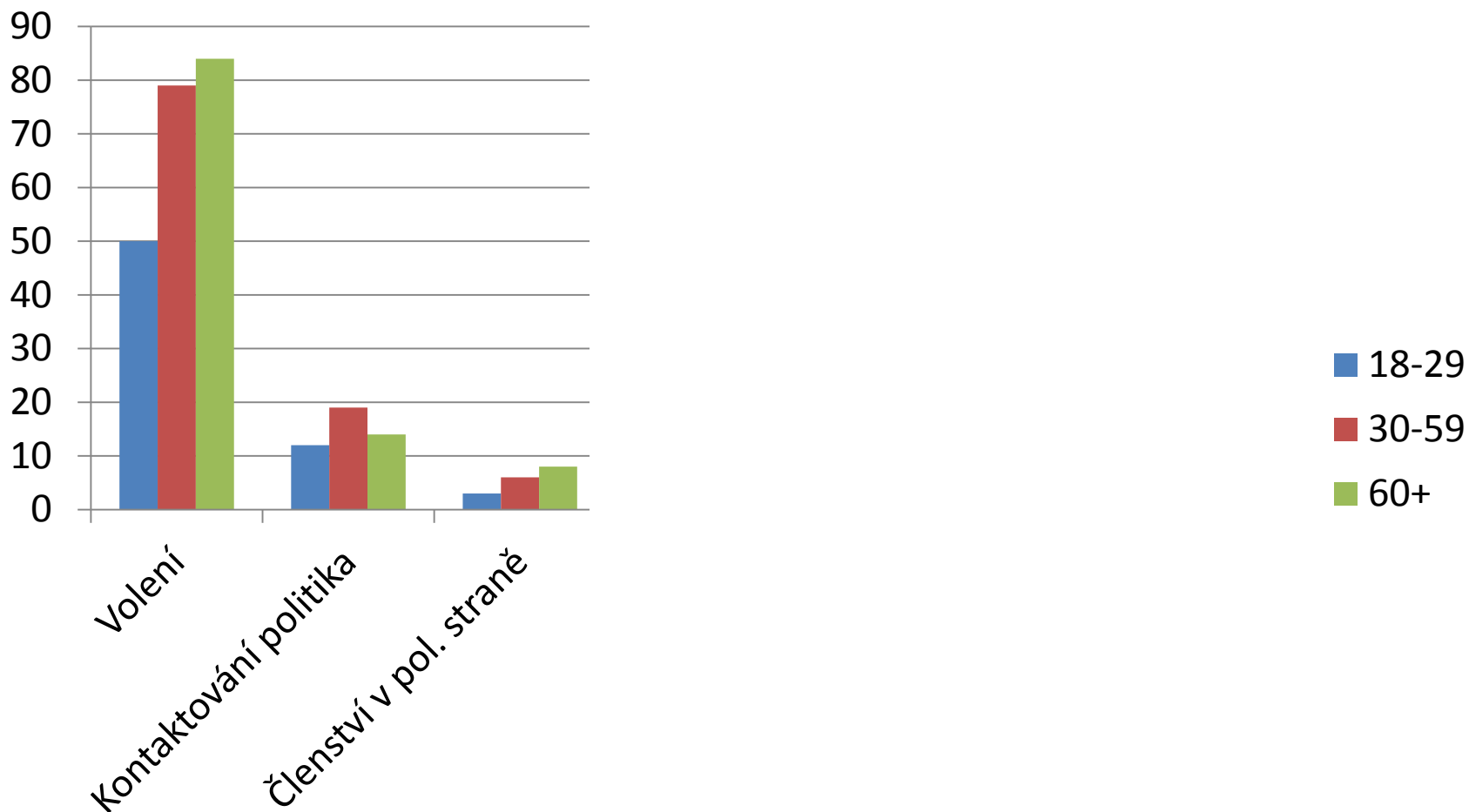
pasivní mládež ...?

Občanská, nebo politická socializace?

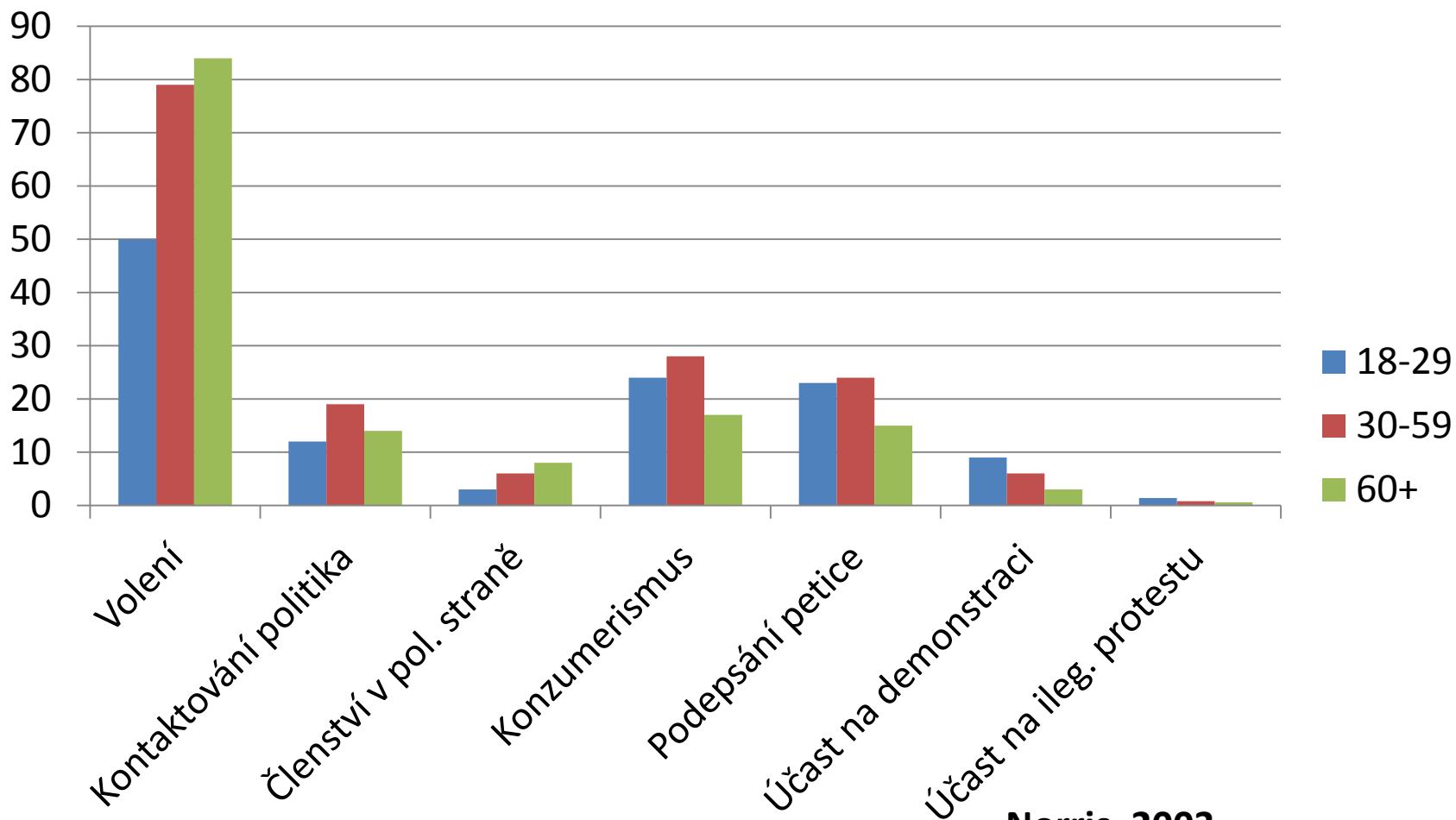
Občanská, nebo politická socializace?

Norris, 2003

Data: European Social Survey

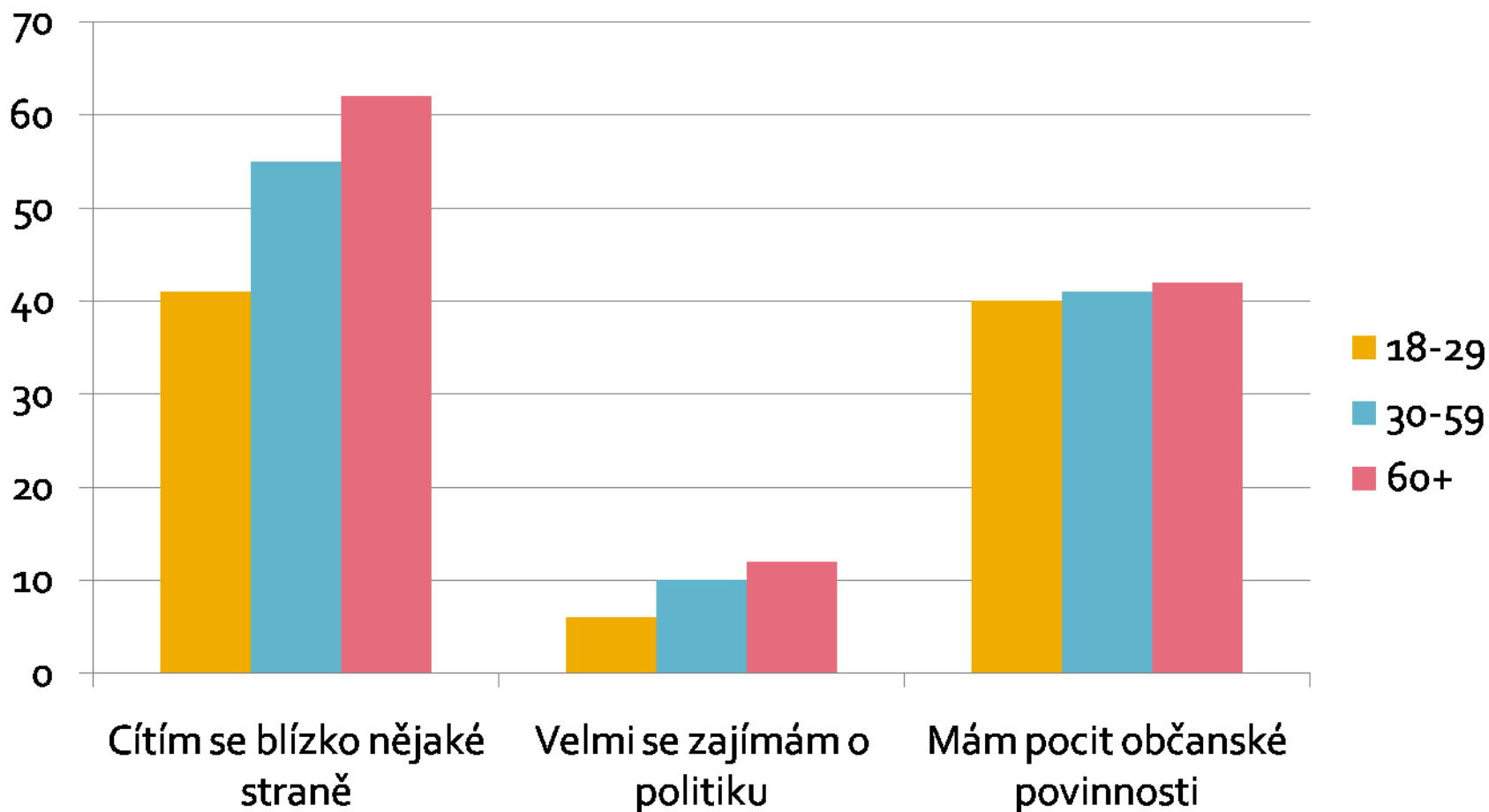
Občanská, nebo politická socializace?

Norris, 2003

Data: European Social Survey

Občanská, nebo politická socializace?

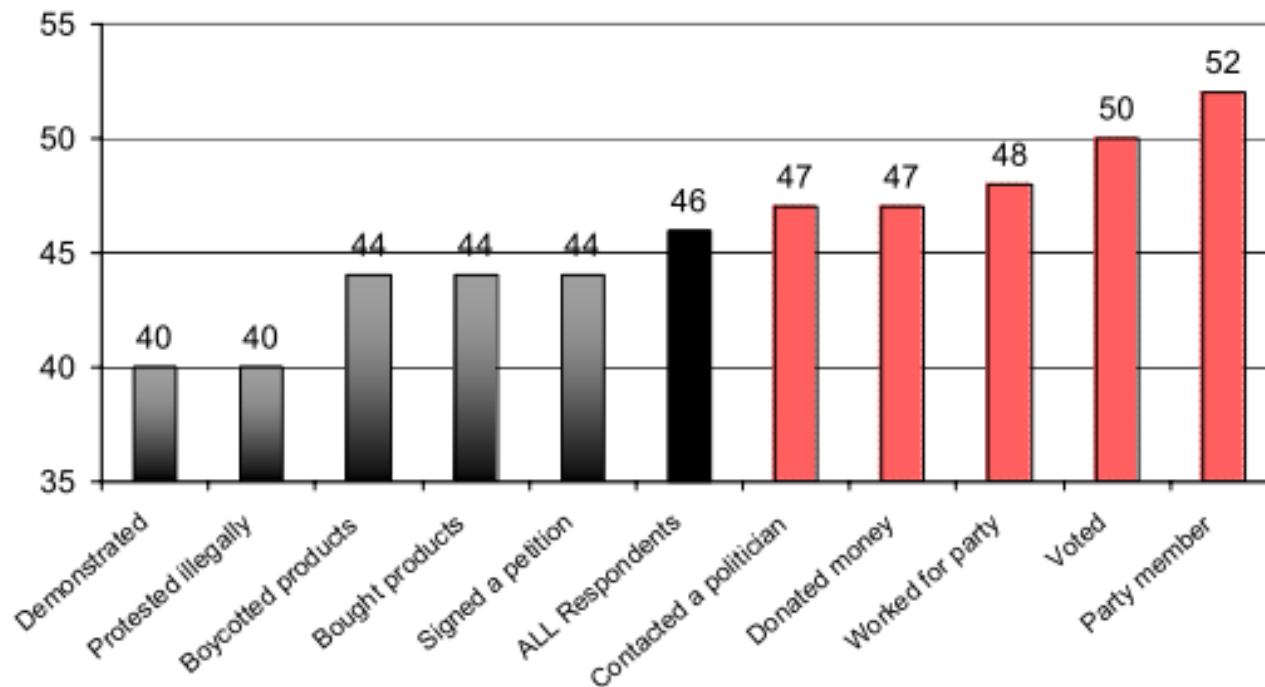

Norris, 2003

Data: European Social Survey

Občanská, nebo politická socializace?

Figure 2: Mean age of activists

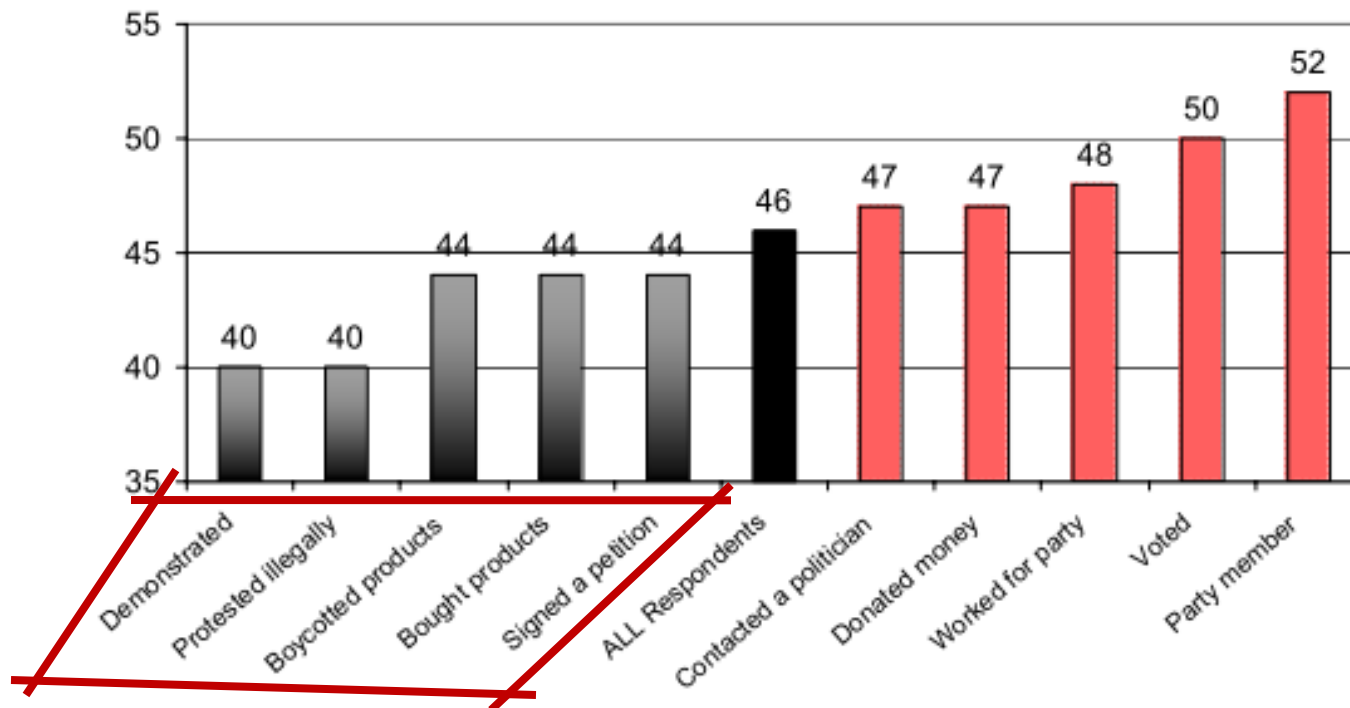

Note: Whether the respondent did these acts during the previous 12-months

Source: The European Social Survey, 2002

Občanská, nebo politická socializace?

Figure 2: Mean age of activists

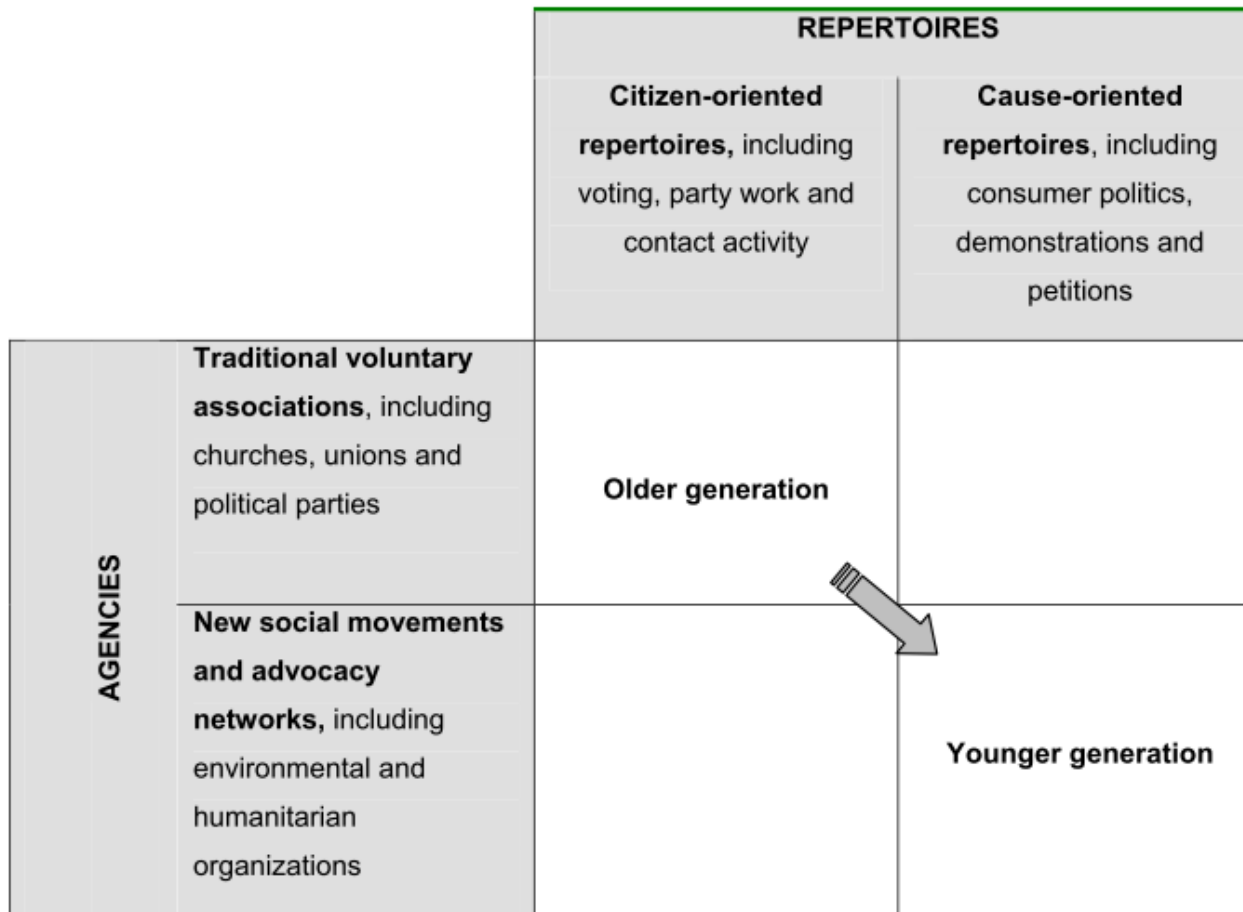

Note: Whether the respondent did these acts during the previous 12-months

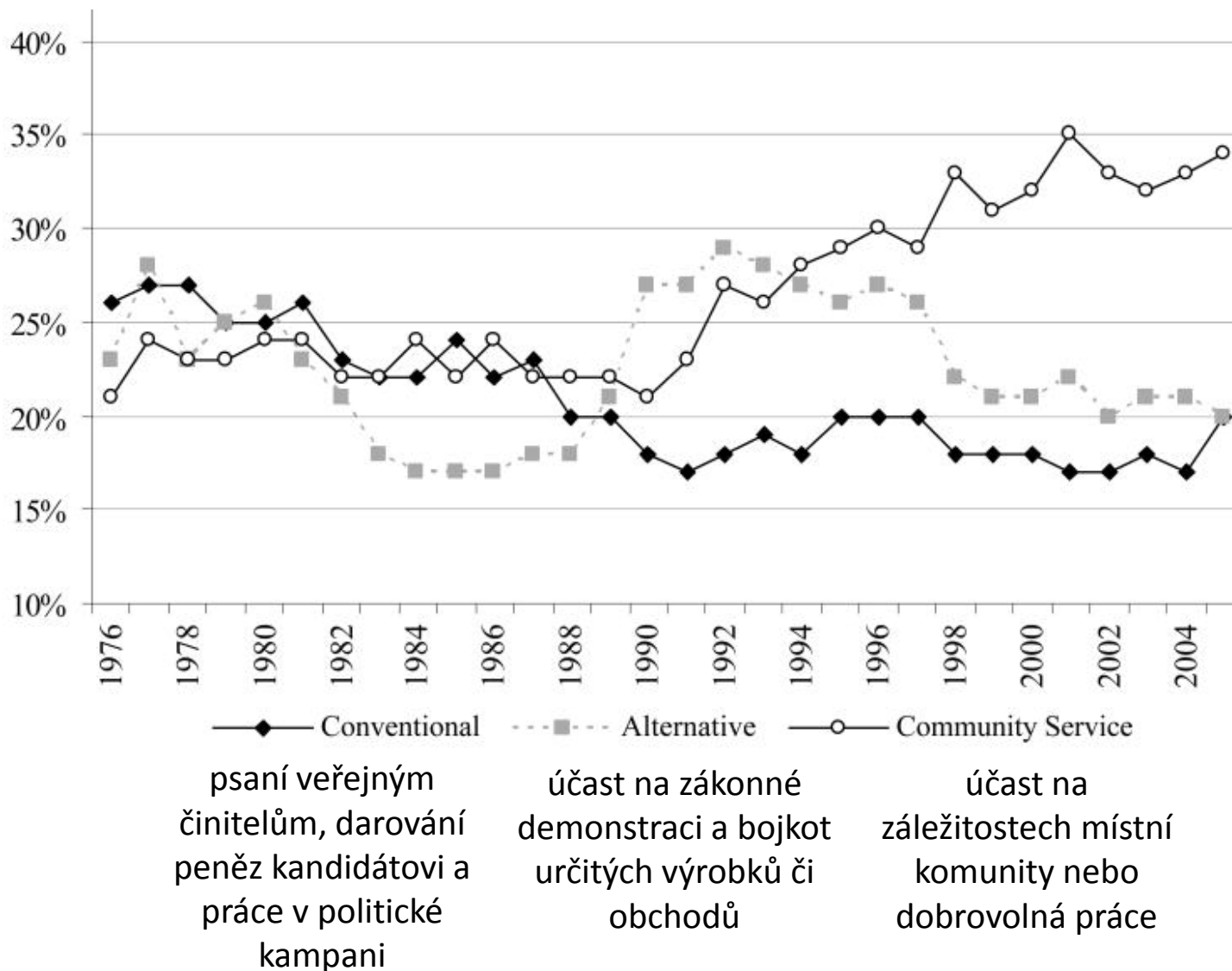
Source: The European Social Survey, 2002

Občanská, nebo politická socializace?

Figure 1: Typology of the evolution of political action

Občanská, nebo politická socializace?

Syvertsen,
Wray-Lake,
Flanagan,
Osgood, &
Briddell,
2011

Občanská, nebo politická socializace?

dobrovolná práce – alternativní aktivity – aktivity spojené s volením a stranami

starší přístupy k politické socializaci se soustředily zejména na politické činnosti spjaté s volením a stranami (e.g. Gallatin, 1980; Sears, 1975)

tento postup však není adekvátní s ohledem na skutečné chování současných mladých lidí

přestože dochází k poklesu tradiční politické angažovanosti, zapojení do méně formálních aktivit je stále významné, či dokonce narůstá

Proč je důležité se tím zabývat?

politická/občanská socializace je zprávou o
budoucím vývoji naší společnosti

Proč je důležité se tím zabývat?

politická/občanská socializace je zprávou o budoucím vývoji naší společnosti

dění ve veřejné sféře považuje podstatná část mladých lidí za důležité

Proč je důležité se tím zabývat?

politická/občanská socializace je zprávou o budoucím vývoji naší společnosti

dění ve veřejné sféře považuje podstatná část mladých lidí za důležité

občanský vývoj úzce souvisí s dalšími oblastmi vývoje (například morální a hodnotový vývoj)

Vývojové hledisko

„Do okamžiku, kdy dítě ve věku 14 let nastupuje na střední školu, jsou již jeho základní politické orientace ve vztahu k režimu a komunitě pevně usazené. Proto přinejmenším během následujících čtyř let na střední škole můžeme zaznamenat pouze málo podstatných změn.“

(Easton & Hess, 1962, 236)

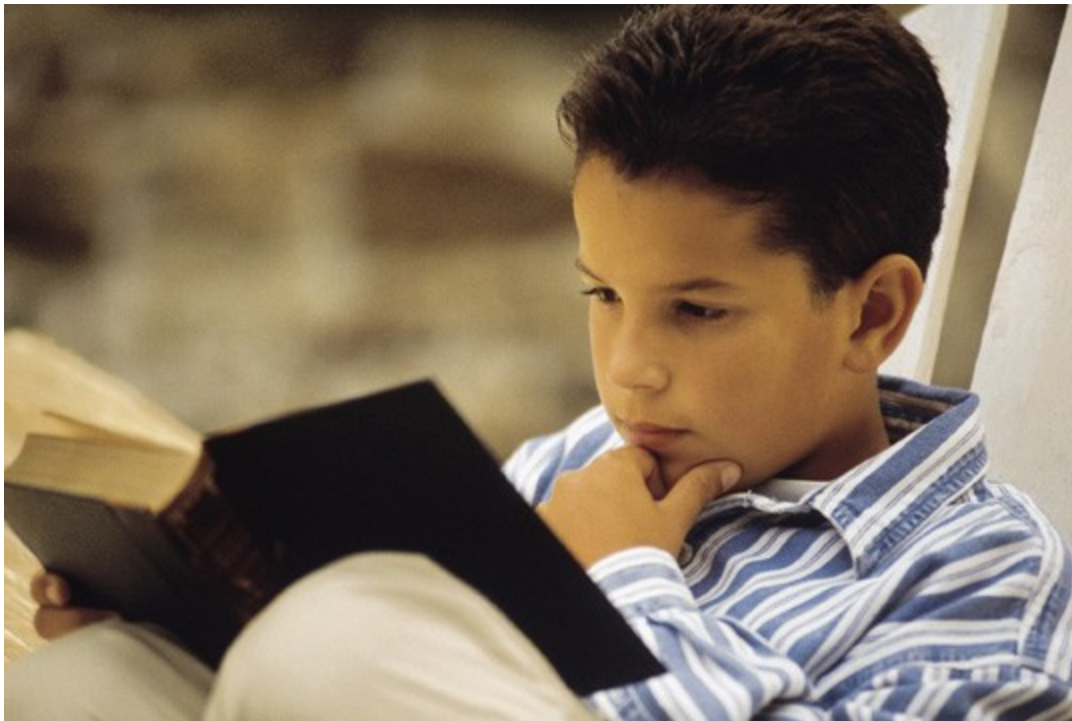
Vývojové hledisko

Kritika: Cook, 1985; Merelman, 1972;
Niemi, & Hepburn, 1995; Renshon, 1992.

Dva nepřijatelné předpoklady:

Vývojové hledisko

1) Předpokládá se, že děti mají kvalitativně stejné kognitivní procesy jako dospělí

Vývojové hledisko

Výzkum politické kognice dětí **Josephy Adelsona** a spolupracovníků (Adelson & O'Neil, 1966; Adelson, O'Neil, & Green, 1969; Adelson & Beall, 1970):

- do věku **13-15** děti nedokáží rozlišit mezi abstraktními politickými úřady (např. prezident) a konkrétními osobami, které tyto úřady zastávají
- do adolescence nejsou mladí lidé schopní vzít v úvahu dlouhodobé důsledky zákonů a jiných sociálních norem, jejich soulad s obecnými morálními principy a jejich důsledky pro různé sociální skupiny
- ačkoli děti ve věku **10-12** rozlišují mezi místní a národní vládou a znají některé základní informace o politických stranách, nerozumějí, proč politické strany mezi sebou soupeří a jaký je rozdíl mezi demokracií a diktaturou
- do věku **13** děti nerozumějí, že politické strany reprezentují zájmy odlišných sociálních skupin

Vývojové hledisko

Obecnější teorie kognitivního vývoje:

Jean Piaget

schopnost abstraktního uvažování se objevuje okolo věku **11-12**

Robert Selman

od věku **12-14** se stáváme schopní zaujmout perspektivu „třetí“ nezúčastněné osoby

od věku **15** se stáváme schopní pochopit perspektivy „třetích“ nezúčastněných osob, které vycházejí z odlišných kulturních a hodnotových systémů

Vývojové hledisko

2) Předpokládá se, že politické orientace dětí a dospělých mohou být měřeny stejnými nástroji

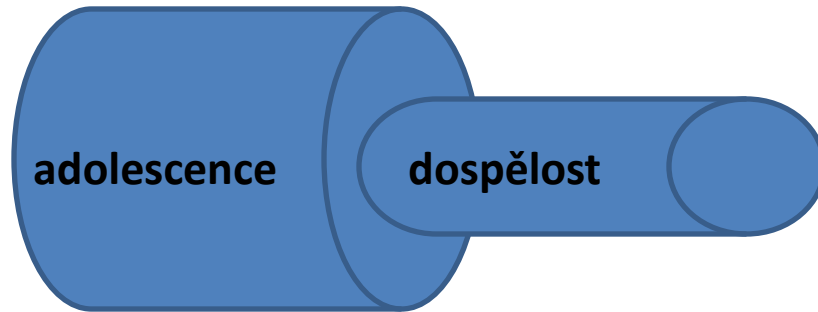
Vývojové hledisko

Proč adolescence...?

- rozvoj sociální složky identity (Erikson, 1968)
- společenské a institucionální pobídky
  - vzdělávací systém (Niemi & Hepburn, 1995)
  - politická práva

Vývojové hledisko

Hypotéza vnímavých let

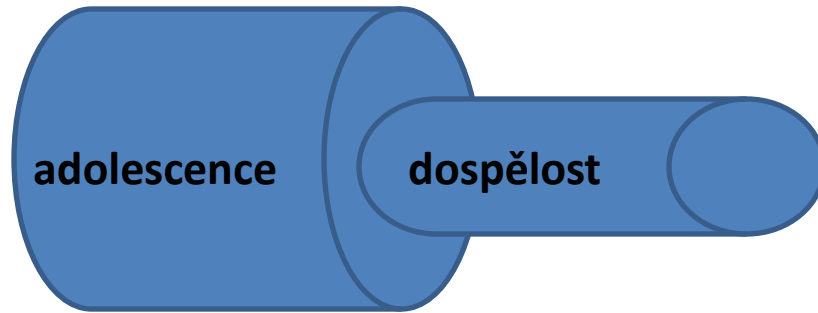

Celoživotní otevřenost

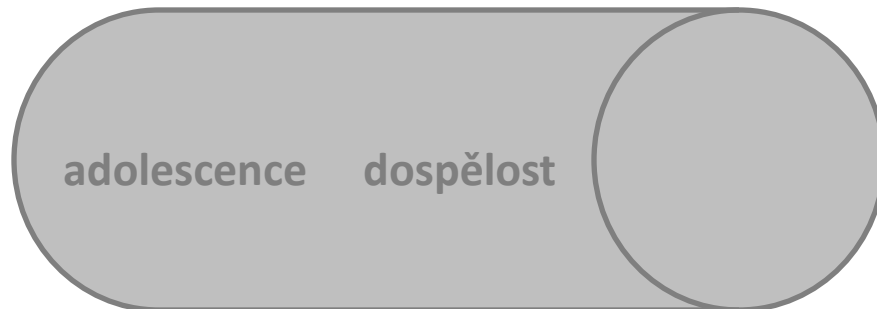

Vývojové hledisko

Hypotéza vnímavých let

Celoživotní otevřenost

Vývojové hledisko

co podporuje hypotézu vnímaných let?

1. longitudinální výzkum ukázal, že politické orientace mají nejnižší stabilitu v adolescenci a mladé dospělosti, zatímco v další životě zůstávají relativně stabilní (Krosnick & Alwin, 1989; Prior, 2010; Sears & Levy, 2003)

Eckstein, Noack, & Gniewosz (2012) popsali narůstající stabilitu politických orientací v průběhu adolescence

Vývojové hledisko

co podporuje hypotézu vnímaných let?

2. stejný vzorec se projevuje i u dalších sociopolitických postojů, které mohou souviset s politickým/občanským chováním, jako je například autoritářství, dogmatismus, tolerance, etnocentrismus či podpora sociální rovnosti (Duckitt, 2009; Vollebergh, Iedema & Raaijmakers, 2001)

Vývojové hledisko

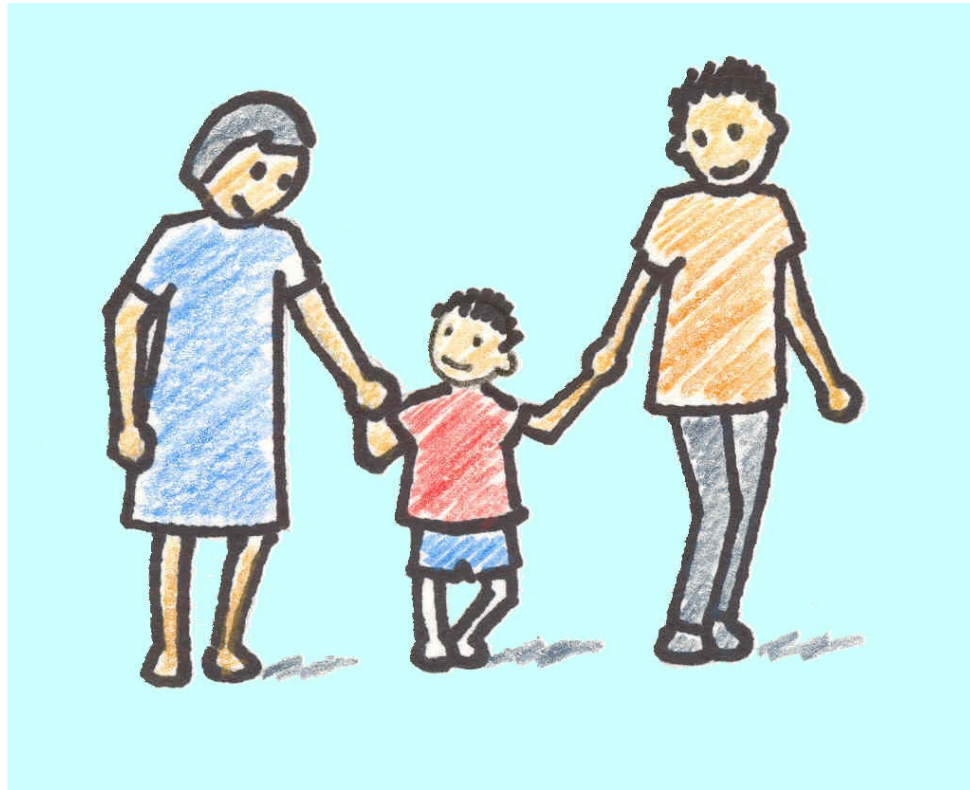
co podporuje hypotézu vnímaných let?

3. výzkumy kolektivní paměti ukazují, že si lidé z paměti nejlépe vybavují politické události (např. změny režimu), které se udály během jejich adolescence nebo mladé dospělosti, zatímco události z jiných období si vybavují hůře (Valencia & Páez, 1999)

historické události mají největší dopad na politický vývoj člověka, pokud se stanou v období adolescence či mladé dospělosti (Sears, 2002; Sears & Levy, 2003)

Socializační činitelé

Socializační činitelé

Socializační činitelé

Socializační činitelé

Socializační činitelé

Současné trendy

- Aktérství (agency)
- Směry vlivu
- Intervence

Současné trendy

Aktérství (agency)

dítě/adolescent jako **pasivní příjemce** vs. **aktivní činitel**

Současné trendy

Aktérství (agency)

dítě/adolescent jako **pasivní příjemce** vs. **aktivní činitel**

současné teorie ve vývojové psychologii zdůrazňují, že proces socializace není pouhým přenosem okolních vlivů na člověka (Maccoby, 2007; Nurmi, 2004)

Současné trendy

Aktérství (agency)

dítě/adolescent jako **pasivní příjemce** vs. **aktivní činitel**

současné teorie ve vývojové psychologii zdůrazňují, že proces socializace není pouhým přenosem okolních vlivů na člověka (Maccoby, 2007; Nurmi, 2004)

politická přesvědčení adolescentů odrážejí spíše jejich hypotézy o přesvědčeních jejich rodičů než skutečná přesvědčení jejich rodičů (Westholm, 1999)

Současné trendy

Aktérství (agency)

dítě/adolescent jako **pasivní příjemce** vs. **aktivní činitel**

současné teorie ve vývojové psychologii zdůrazňují, že proces socializace není pouhým přenosem okolních vlivů na člověka (Maccoby, 2007; Nurmi, 2004)

politická přesvědčení adolescentů odrážejí spíše jejich hypotézy o přesvědčeních jejich rodičů než skutečná přesvědčení jejich rodičů (Westholm, 1999)

občanská/politická socializace je proces, ve kterém mladí lidé aktivně připisují významy okolnímu světu na základě informací a zkušeností, které jim poskytují socializační činitelé (Metzger & Smetana, 2010)

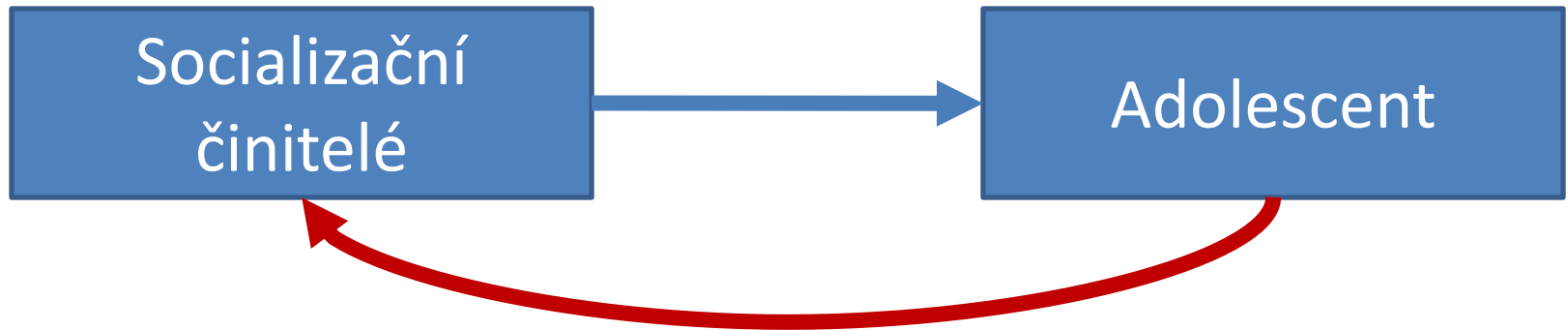
Současné trendy

Směry vlivu

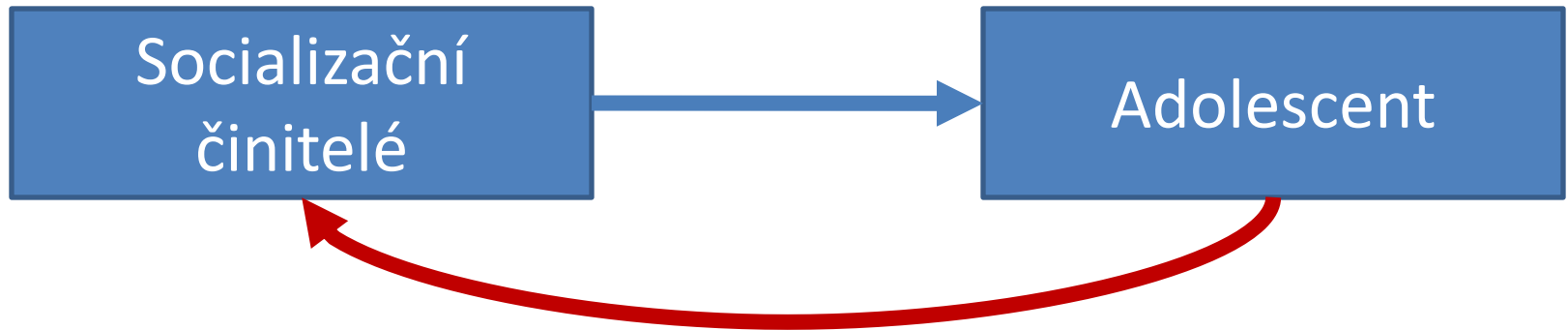
Současné trendy

Směry vlivu

Současné trendy

Směry vlivu

hlavní oblasti:

nové modely politické komunikace (McDevitt, 2005)

internet (Dahlgren, 2009)

rodiny imigrantů (Wong & Tseng, 2008)

Současné trendy

Intervence

školské programy

výuka (znalosti)

praktický nácvik (dovednosti)

mimoškolské programy

povinná práce pro komunitu

Náš výzkum

longitudinální data od asi 800 dětí (ELSPAC)

existují nějaké rané zkušenosti či charakteristiky, které mohou predikovat vyšší politickou důvěru v pozdní adolescenci?

Náš výzkum

Verbální schopnosti
(věk 11)

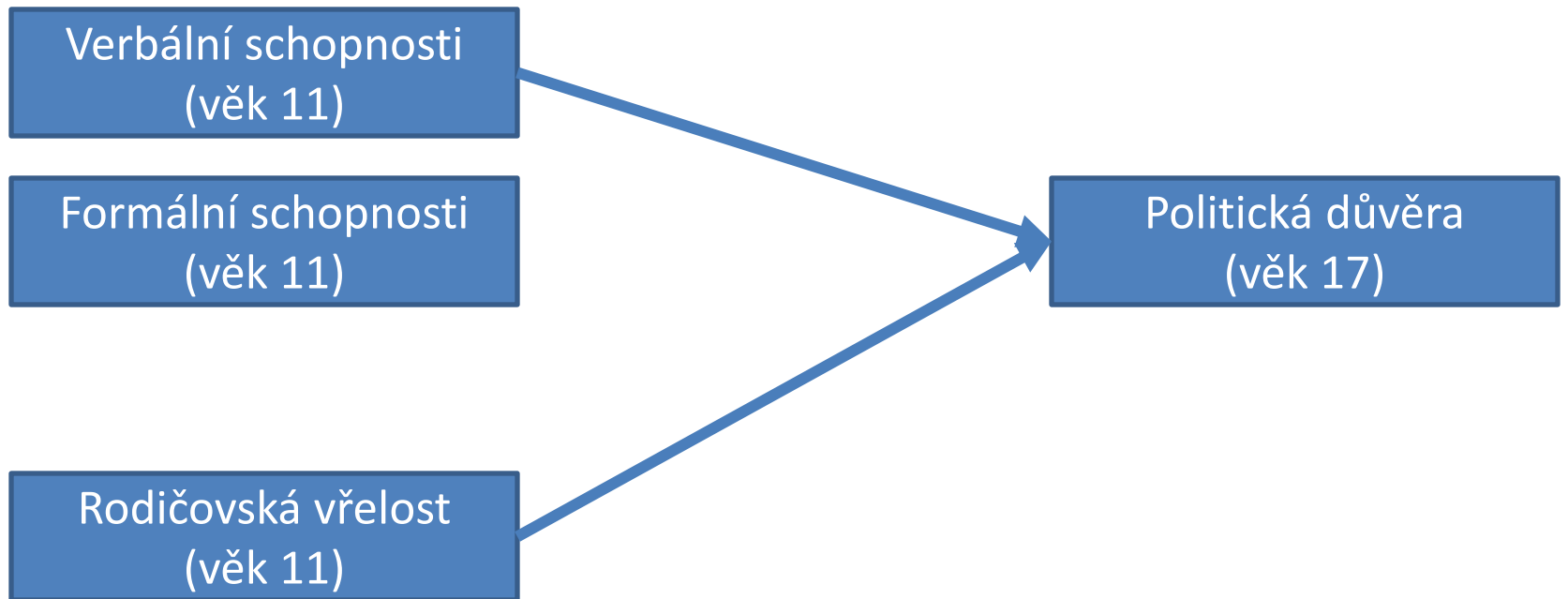
Formální schopnosti
(věk 11)

Rodičovská vřelost
(věk 11)

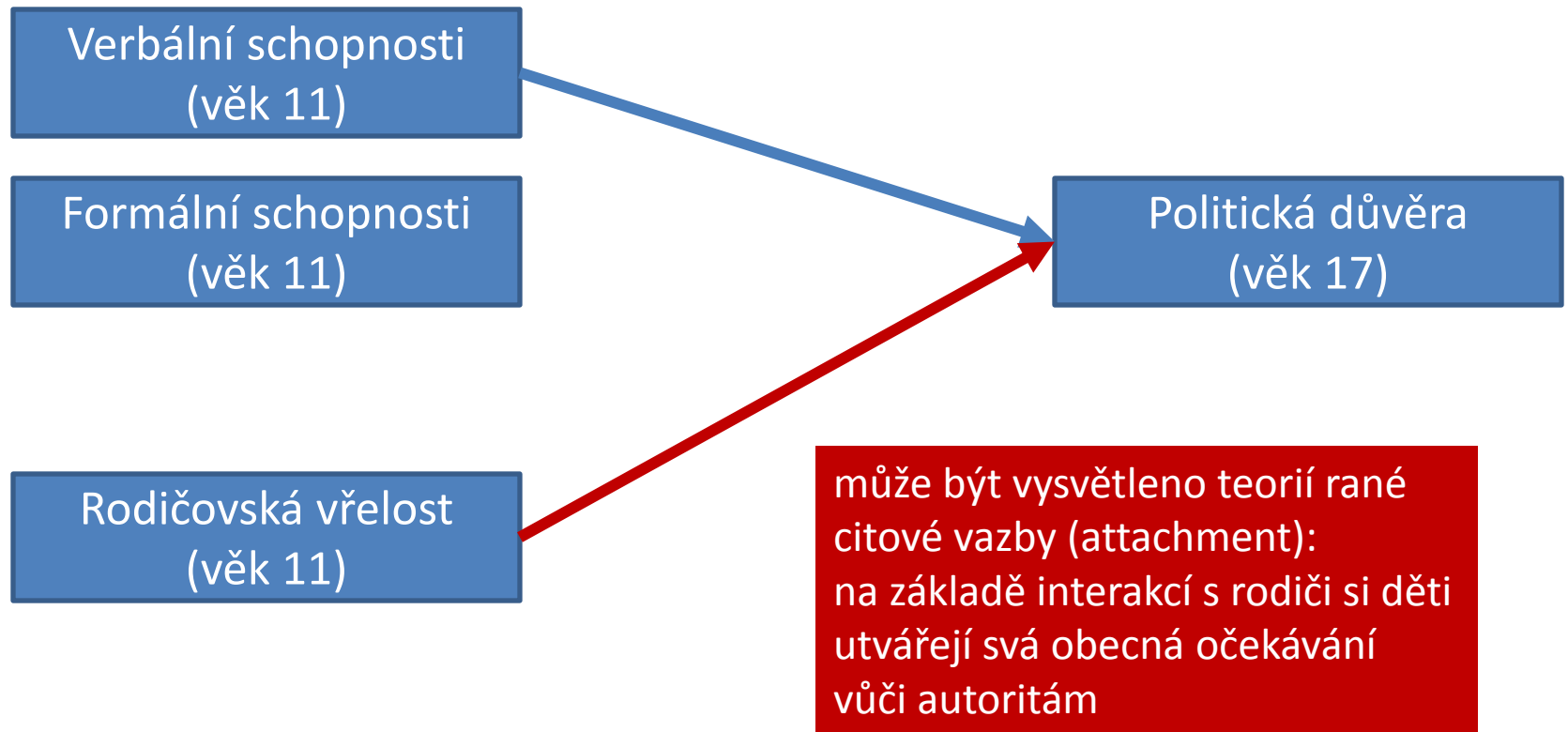
Politická důvěra
(věk 17)

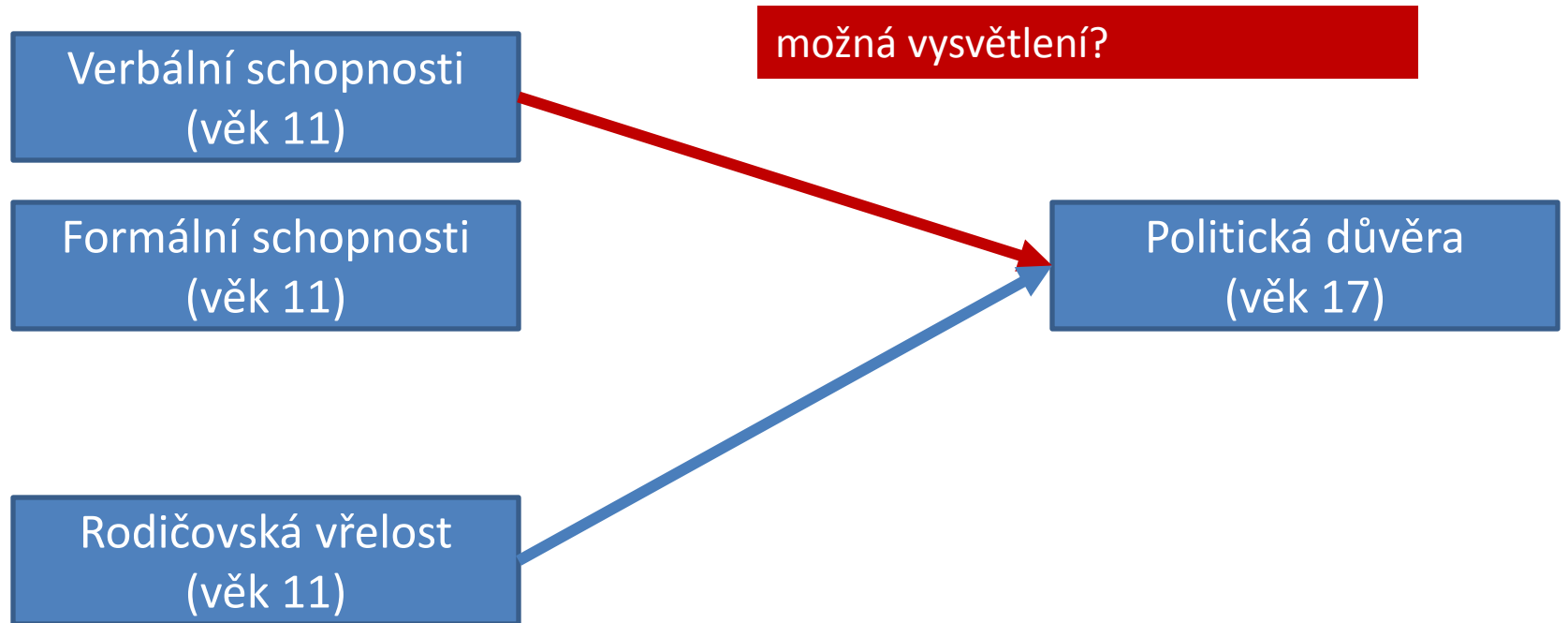
Náš výzkum

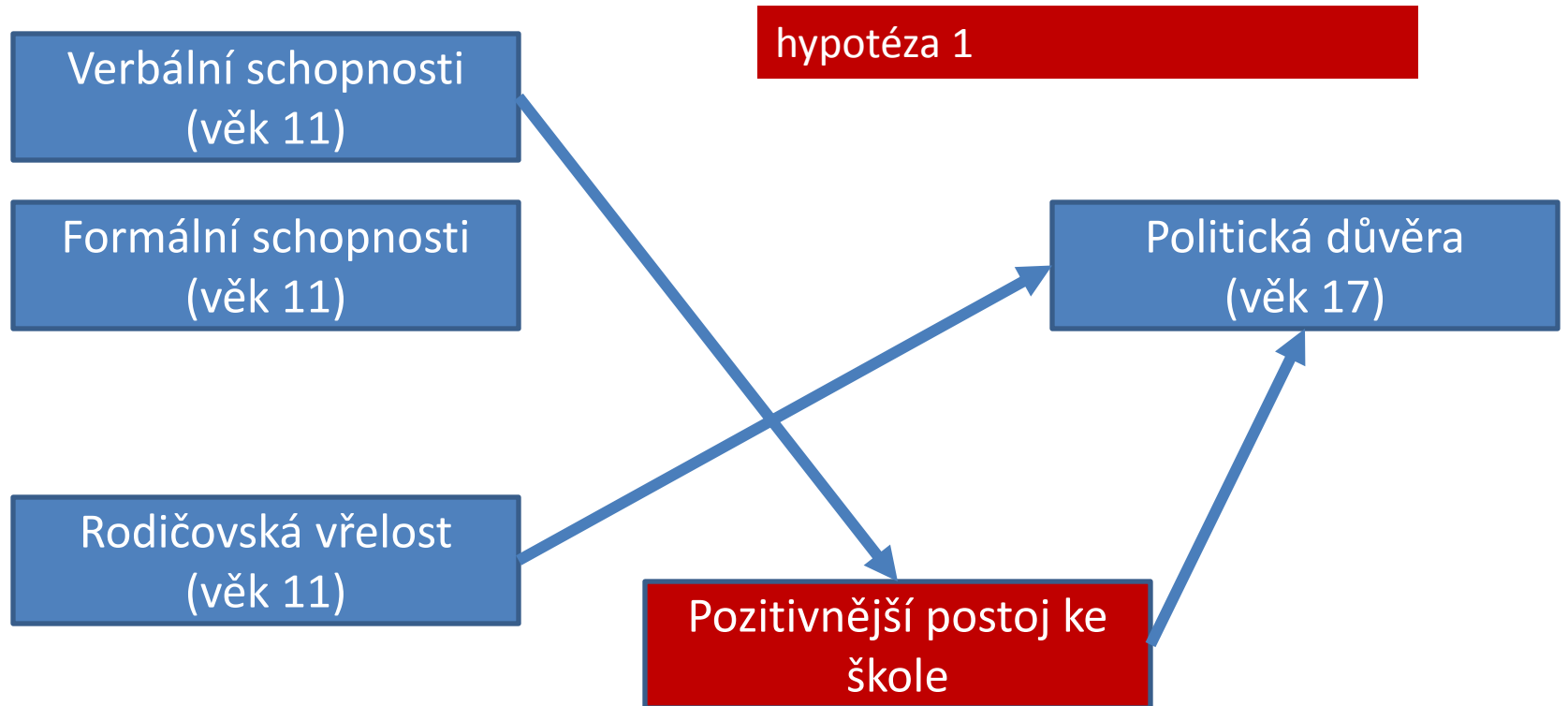
Náš výzkum

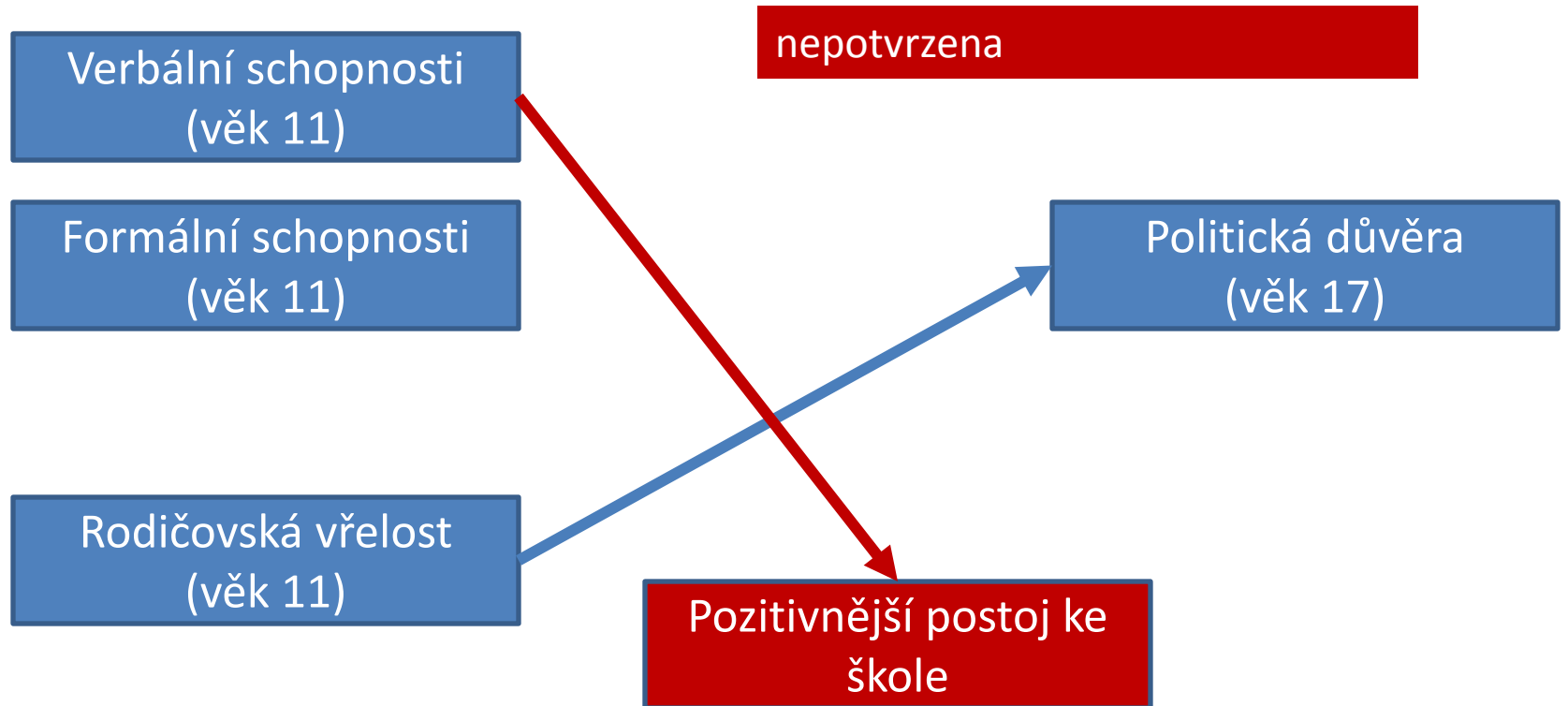
Náš výzkum

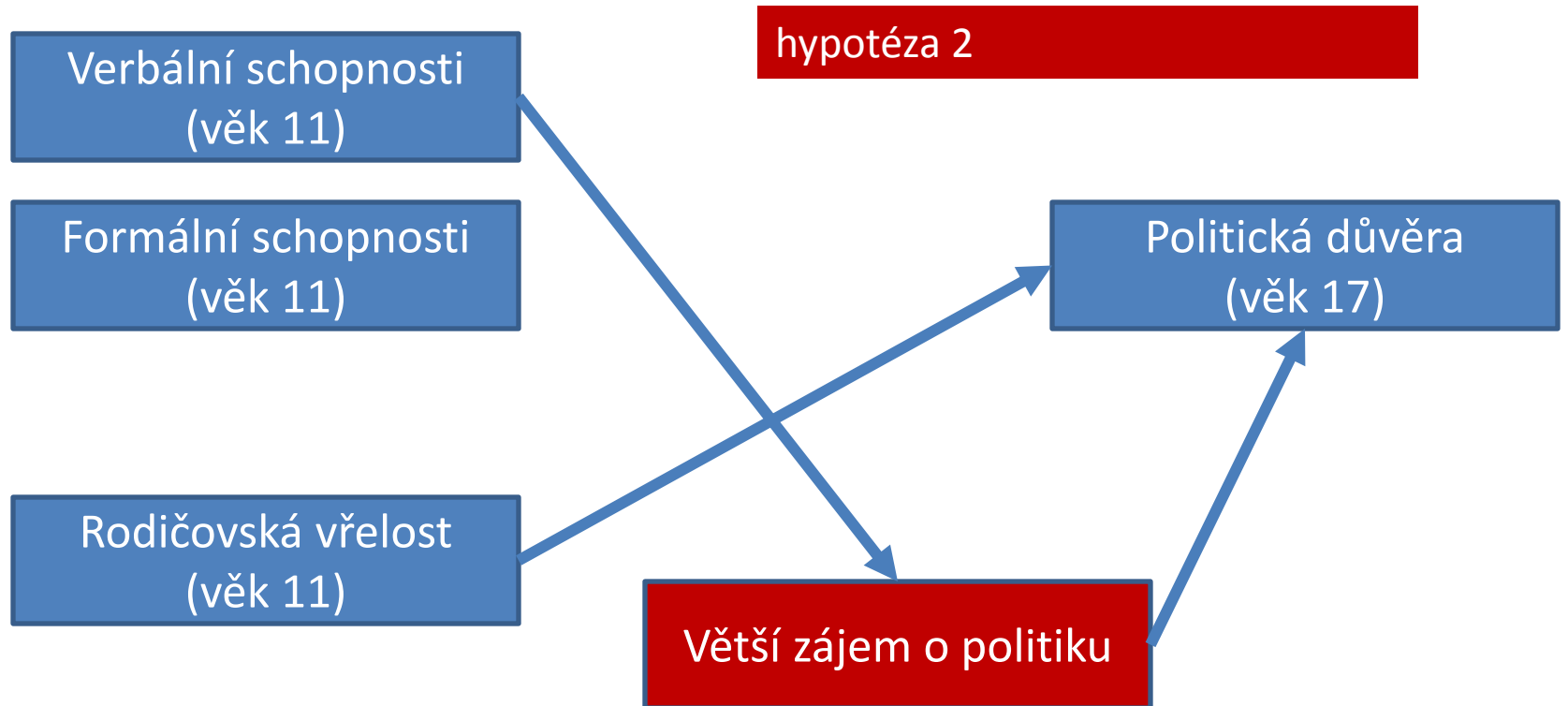
Náš výzkum

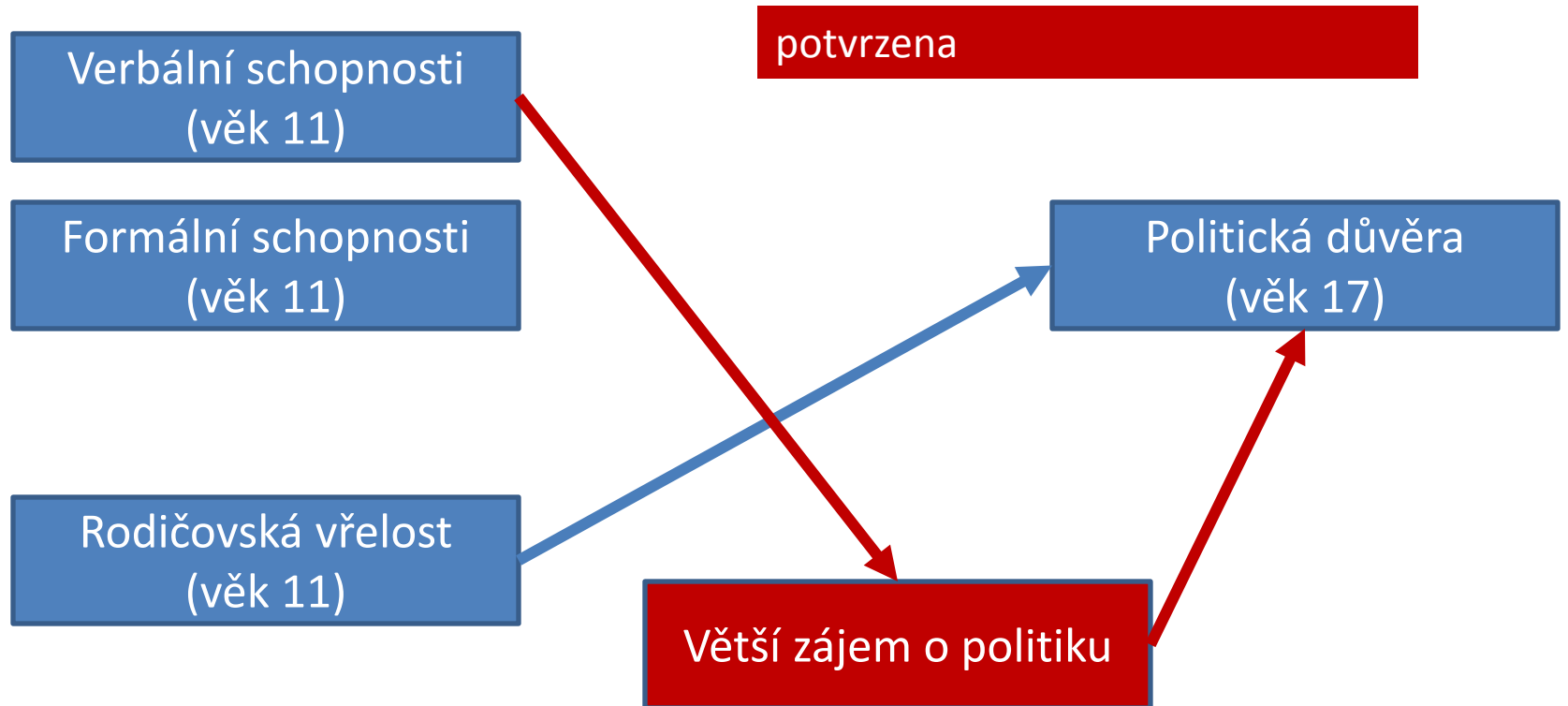
Náš výzkum

Náš výzkum

Náš výzkum

Náš výzkum

děti, které vnímají své rodiče jako vřelejší, v adolescenci více důvěřují politice

děti s rozvinutějšími verbálními schopnostmi v adolescenci více důvěřují politice

může to být proto, že si tyto děti v průběhu adolescence osvojují hlubší znalosti o politice, díky čemuž na ni mají více diferencovaný náhled a neztotožňují se s rozšířenou normou politického cynismu

Náš výzkum

longitudinální data od přibližně 200 adolescentů
ve věku 18-19 let

jaké krátkodobé faktory vedou k nárůstu zájmu
jít volit mezi prvovoliči?

Náš výzkum

únor

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

Náš výzkum

únor

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

květen

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

Náš výzkum

únor

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

květen

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

červen

Volení

Náš výzkum

únor

květen

červen

Zájem jít volit

Zájem jít volit

Volení

Sledování médií

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

Diskuze s vrstevníky

Náš výzkum

únor

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

květen

Zájem jít volit

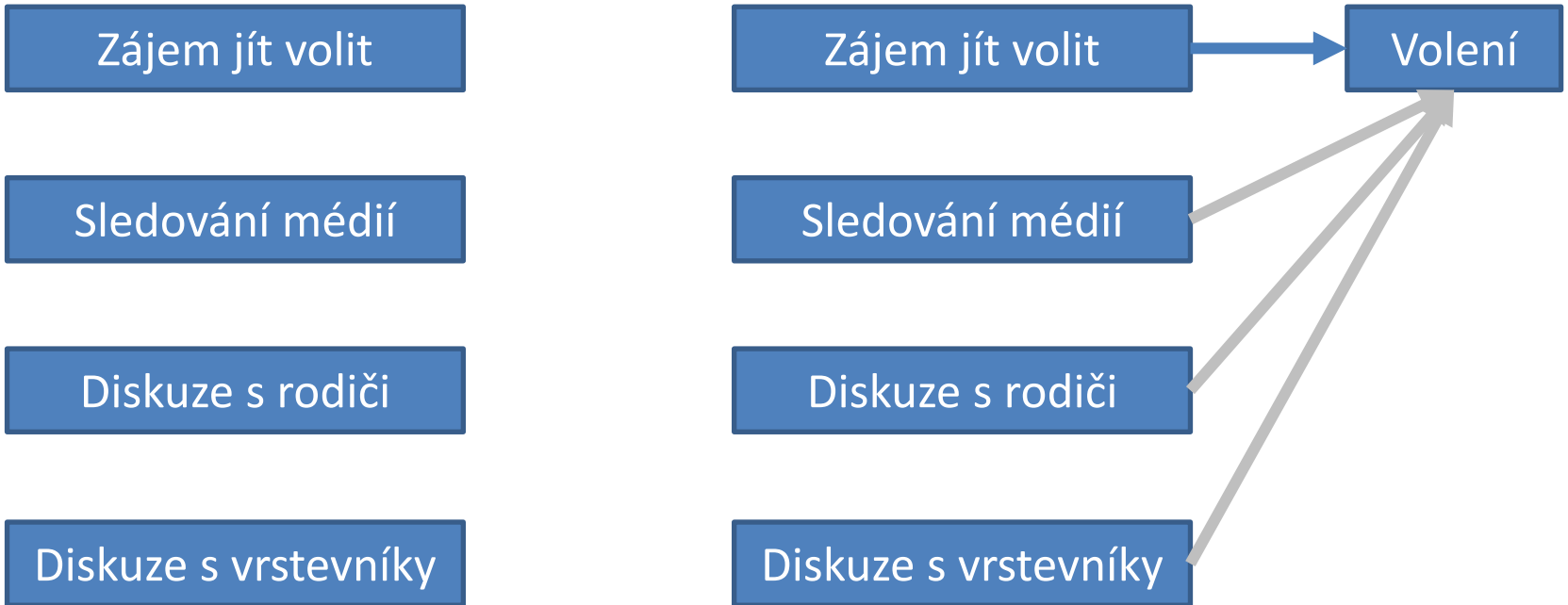
Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

červen

Volení

Náš výzkum

únor

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

květen

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

červen

Volení

Náš výzkum

únor

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

květen

Zájem jít volit

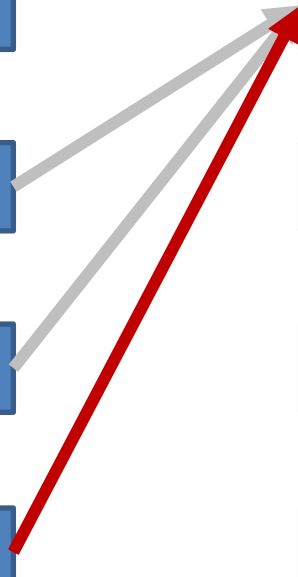
Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

červen

Volení

Náš výzkum

únor

Zájem jít volit

Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

květen

Zájem jít volit

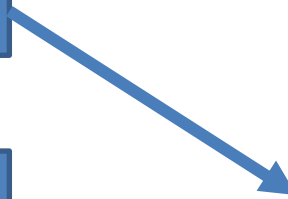
Sledování médií

Diskuze s rodiči

Diskuze s vrstevníky

červen

Volení

Náš výzkum

adolescenti, kteří před volbami více diskutovali se svými vrstevníky, se stali více rozhodnutými jít volit

diskuze s rodiči a sledování médií tento efekt neměly

diskuze s rodiči mohou mít efekt skrze stimulaci diskuzí s vrstevníky